

Asia: VN/11137/2021-STM-17

Lausuntopyyntö neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annetun valtioneuvoston asetuksen (338/2011) muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Fysioterapeutit kannattaa Neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annetun asetuksen uudistamista, mutta pitää nyt ehdotettua uudistusta riittämättömänä. Asetuksella on tärkeä rooli keskeisten terveysongelmien ehkäisyssä ja uudistuksessa tulisi tarkastella tällä hetkellä järjestettävien palveluiden tarkoituksenmukaisuutta ja riittävyttä suhteessa kansalaisten tarpeeseen.

Lasten ja nuorten fyysinen aktiivisuus on lukuisten kansallisten tutkimusten perusteella huolestuttavan vähäistä. UKK-instituutin Liikkumattomuuden lasku kasvaa – vähäisen fyysisen aktiivisuuden ja heikon fyysisen kunnon yhteiskunnalliset kustannukset -raportissa (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-535-8>) on kattavasti kuvattu lapsuusajan fyysisen aktiivisuuden merkitystä yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta.

Nykyinen opiskeluterveydenhuolto ei riittävästi huomioi lasten ja nuorten fyysistä aktiivisuutta tukevaa terveyttä edistävää työtä. Opiskeluterveydenhuollossa ei ole ollut tähän riittävän moniammatillista osaamista, jolloin tarvittava tuki on jäänyt puutteelliseksi. Ongelmana on asetuksen suppeus.

Suomen Fysioterapeutit ehdottaa fysioterapeutin lisäämistä opiskeluterveydenhuollon keskeiseksi ammattilaiseksi. Fysioterapeutin ydinosaamista on terveyttä edistävä toiminta etenkin fyysisen aktiivisuuden osalta. Fysioterapeuteilla on myös psykofyysistä osaamista esimerkiksi kehon yli- ja alivireystilojen säätelykeinoista, jotka ovat keskeisiä esimerkiksi erityisen tuen tarpeen oppilailla ja opiskelijoilla.

Suomessa on lukuisissa kunnissa kokeiltu hyvällä tuloksella fysioterapeuttien työskentelyä kouluilla yhteistyössä terveydenhoitajien ja muiden ammattilaisten kanssa. Terveystensä kannalta liian vähän liikkuvien lasten tulee saada matalalla kynnyksellä fysioterapeutin ohjausta ja tukea. Toiminta on tarkoituksenmukaista integroida osaksi opiskeluterveydenhuoltoa, jolloin moniammatillinen yhteistyö on toimivaa ja eri ammattikuntien osaamiset täydentävät toisiaan. Fysioterapeutin ohjausta ei ole tässä tilanteessa tarkoituksenmukaista järjestää 14 § mukaisen yhteisenä terveysneuvontana, koska terveytensä nähden liian vähän liikkuvien lasten ja nuorten osuus on huomattavan suuri ja koulu- ja oppilaitosfysioterapian tulee olla matalan kynnyksen lähitoimintaa. Lisäksi fysioterapeutin psykofyysisistä osaamista tulee hyödyntää erityisen tuen tarpeessa olevien lasten palvelukokonaisuudessa järjestelmällisesti.

Lisätietoa Suomessa toteutuneista hankkeista on koottu Suomen Fysioterapeuttien verkkosivuille: <https://www.suomenfysioterapeutit.fi/fysioterapia/ammatin-kehittaminen/fysioterapeutit-kouluilla/>. Suositus koululaisten ja opiskelijoiden fysioterapiasta kouluympäristössä on ladattavissa liiton verkkosivuilta: <https://www.suomenfysioterapeutit.fi/fysioterapia/ammatin-kehittaminen/fysioterapeutit-kouluilla/suositus-koululaisten-ja-opiskelijoiden-fysioterapiasta-kouluymparistossa/>

Suomen Fysioterapeutit ehdottaa lasten ja nuorten vähäisen fyysisen aktiivisuuden sekä kehon yli- ja alivireystilojen psykofyysisen tuen järjestämistä kiinteäksi osaksi opiskeluterveydenhuoltoa. Muutos on toteutettavissa hyödyntämällä Suomessa toteutuneiden hankkeiden kokemuksia. Opiskeluterveydenhuollosta puuttuu järjestelmällinen toimintamalli vähäisen fyysisen aktiivisuuden tukemiseen, vaikka kyseessä on yksi suurimmista lasten ja nuorten terveysongelmista. Lisäksi opiskelijat ja oppilaat hyötyvät fysioterapeutin psykofyysisestä osaamisesta osana erityisen tuen palvelukokonaisuutta. Ehdotamme asetuksen muuttamista esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

1) Viidennen pykälän ensimmäistä momenttia muutetaan siten, että fysioterapeutti on osa laajaa terveystarkastusta: Hyvinvointialueen, ja korkeakouluopiskelijoiden osalta Kansaneläkelaitoksen, on järjestettävä määräaikaista terveystarkastuksia kaikille ennalta määritellyn ikä- tai vuosiluokkaan tai muuhun ryhmään kuuluville sekä yksilöllisestä tarpeesta johtuvia terveystarkastuksia. Terveystarkastuksen voi tehdä terveydenhoitaja, kätilö tai lääkäri. Laajan terveystarkastuksen tekee terveydenhoitaja tai kätilö yhteistyössä lääkärin ja fysioterapeutin kanssa. Suun terveystarkastuksen voi tehdä hammaslääkäri, suuhygienisti tai hammashoitaja. Hyvinvointialueen terveydenhoitajan, kätilön, lääkärin, fysioterapeutin, hammaslääkärin, suuhygienistin tai

hammashoitajan on pyrittävä selvittämään määräaikaista terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarve.

2) Määritellään 13. pykälän tarkoittama erityisen tuen tarve selkeämmin ja sisällytetään terveyden kannalta liian vähäinen fyysinen aktiivisuus osaksi erityisen tuen tarvetta. Asetuksen pykäläkohtaisiin perusteluihin tulee lisätä maininta fysioterapeutin antamasta ohjauksesta ja tuesta

konkreettiseksi keinoksi puuttua vähäiseen fyysiseen aktiivisuuteen, opiskelijan tai oppilaan tarkkaavuuden häiriöihin sekä yli- tai alivilkkauden aiheuttamiin ongelmiin.

3) Lisätään 17. pykälän ensimmäiseen momenttiin kaksi uusi kohta: x) fyysistä aktiivisuutta edistävät palvelut, jotka sisältävät fysioterapeutin antaman terveystarkastuksen ohjauksen, toimintakyvyn yksilöllisen tarpeen mukaiset tutkimukset sekä yksilöllisen omahoidon sisältävä suunnitelman fysioterapeutin arvion perusteella.

Opiskeluterveydenhuollon lisäksi Suomen Fysioterapeutit esittää fysioterapian lisäämistä raskauteen ja synnytykseen liittyvään palvelukokonaisuuteen.

Nykyisellään asetus ohjaa raskausajan ja synnytyksen jälkeisen ajan palvelukokonaisuutta hyvin niukasti ja altistaa raskaana olevan ja synnyttäneen monille ehkäistävissä oleville terveysvaivoille.

Keskeinen heikkous nykyisessä palvelujärjestelmässä on raskauden aikaisen ja synnytyksen jälkeisen fyysisen aktiivisuuden ohjaus ja neuvonta. Hoitotyön tutkimussäätiö (HOTUS) on laatinut näyttöön perustuvan suosituksen Raskaana olevat ja synnyttäneet terveydenhuollossa: liikunnan perustelut ja liikuntaan ohjaaminen (<https://www.hotus.fi/hotus-hoitosuositus-raskaana-olevat-ja-synnyttaneet-terveydenhuollossa-liikunnan-perustelut-ja-liikuntaan-ohjaaminen/>), jossa kuvataan keskeiset perusteet palvelujärjestelmän kehittämiseksi.

Nyt päivitettävässä asetuksessa tulisi voimakkaammin ohjata tulevia hyvinvointialueita raskauden ja synnytyksen palvelujärjestelmän kehittämiseen. Suomen Fysioterapeutit ehdottaa fysioterapeutin ohjauksen lisäämistä raskaana olevan ja synnyttäneen palvelukokonaisuuteen. Fysioterapeutin ohjaukseen kuuluvat liikunta ja fyysinen aktiivisuus raskauden aikana ja synnytyksen jälkeen, psykofyysinen tuki kehon muutoksissa ja palautumisessa, sekä mahdollisten kontinenssiongelmiin kuntoutus. Fysioterapian vaikuttavuus esimerkiksi virtsankarkailun kuntoutuksessa on erinomainen (esim. Dumoulin et al. 2018, <https://doi.org/10.1002/14651858.CD005654.pub4>).

Suomen Fysioterapeutit ehdottaa asetuksen 7. pykälän täsmentämistä esimerkiksi uudella momentilla, jossa kuvataan riittävällä tarkkuudella raskaana olevan ja synnyttäneen terveystarkastuksen sisältö. Nykyisellään asetus ohjaa palveluiden järjestämistä liian niukasti, jonka seurauksena raskaana olevilla ja synnyttäneillä ei ole tarpeellisia tietoja oman terveyden edistämisestä ja etenkin fyysisen aktiivisuuden osalta on epätietoisuutta on paljon.

Synnytyksen jälkeiset kontinenssiongelmat ja kehon palautumiseen liittyvät huolet ovat yleisiä ja nykyinen palvelujärjestelmä vastaa niihin liiansattumanvaraisesti, lisäten kansalaisten eriarvoisuutta. Fysioterapeuteilla on keskeinen ydinosaaminen kummankin asiakokonaisuuden osalta. Ehdotamme fysioterapeuttien lisäämistä neuvolajärjestelmään vastaamaan raskaana olevien ja synnyttäneiden palvelutarpeeseen.

Korpi Juho
Suomen Fysioterapeutit ry